

Отримано: 20 квітня 2018 р.

Прорецензовано: 29 травня 2018 р.

Прийнято до друку: 1 червня 2018 р.

e-mail: olesya_marchenko@yahoo.com

DOI: 10.25264/2519-2558-2018-2(70)-233-236

Черхава О. О., Базиляк Н. О., Матвіяс О. В. Вивчення іноземних мов як складова частина формування культурологічних цілей у студентів напряму підготовки «туризм». Наукові записки Національного університету «Острозька академія»: серія «Філологія». Острог : Вид-во НаУОА, 2018. Вип. 2(70), червень. С. 233–236.

УДК: 379

Черхава Олеся Олегівна,

доктор філологічних наук, доцент кафедри англійської мови,
Київський національний лінгвістичний університет

Базиляк Наталія Олегівна,

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри української та іноземних мов,
Львівський державний університет фізичної культури

Матвіяс Ольга Василівна,

старший викладач кафедри української та іноземних мов,
Львівський державний університет фізичної культури

ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ ЯК СКЛАДОВА ЧАСТИНА ФОРМУВАННЯ КУЛЬТУРОЛОГІЧНИХ ЦІЛЕЙ У СТУДЕНТІВ НАПРЯМУ ПІДГОТОВКИ «ТУРИЗМ»

Стаття присвячена розробці методологічної моделі культурологічного дослідження туристичної галузі в Україні на підставі системного аналізу навчальних програм напряму підготовки «туризмознавство» при факультеті фізичної реабілітації у Львівському державному університеті фізичної культури. Концептуальним методологічним ядром дослідження є статистичний аналіз дисциплін «Ділова іноземна мова», «Іноземна мова професійного спілкування (англійська мова)», «Друга мова (німецька та французька мова)» за 2006-2017 роки. Наукова новизна полягає в розкритті механізмів удосконалення кваліфікації фахівців туристичної галузі у процесі вивчення іноземних мов та міжкультурної взаємодії. У статті здійснений порівняльний аналіз навчальних програм англійської, німецької та французької мов для розвитку інтеграційного процесу у сфері освіти (академічності мобільності), що надає можливості студентам приймати участь у різноманітних навчальних та дослідницьких програмах; розкрито мовний потенціал майбутнього фахівця галузі туризму. Виникнення та практичне використання освітніх технологій у сучасних умовах, зумовлено: необхідністю впровадження в педагогіку системного підходу; потребою у здійсненні особистісно-орієнтованого навчання в усіх ланках освітньої системи, в заміні малоєфективних вербальних засобів передачі знань. Переглянутий розподіл навчальних годин дисциплін та навчальних планів підготовки фахівців галузі «туризм» дав підстави альтернативної можливості для збільшення об'єму навантаження іноземних мов студентами у перспективі вивчення вітчизняних і зарубіжних практик проведення стажування студентів цього напрямку підготовки як внутрішнього так і зовнішнього.

Ключові слова: культурологічний аспект викладання дисциплін, педагогічне формування комунікативної компетентності майбутнього фахівця галузі «туризм», академічна мобільність, міжкультурна взаємодія.

Черхава Олеся Олегівна,

доктор филологических наук, доцент кафедры английского языка,
Киевский национальный лингвистический университет

Базиляк Наталья Олеговна,

кандидат педагогических наук, доцент кафедры украинского и иностранных языков,
Львовский государственный университет физической культуры

Матвиас Ольга Васильевна,

старший преподаватель кафедры украинского и иностранных языков,
Львовский государственный университет физической культуры

ИЗУЧЕНИЕ ИНОСТРАННЫХ ЯЗЫКОВ КАК СОСТАВЛЯЮЩАЯ ЧАСТЬ ФОРМИРОВАНИЯ КУЛЬТУРОЛОГИЧЕСКИХ ЦЕЛЕЙ СТУДЕНТОВ НАПРАВЛЕНИЯ ПОДГОТОВКИ «ТУРИЗМ»

Статья посвящена разработке методологической модели культурологического исследования туристической сферы в Украине на основании системного анализа учебных программ направления подготовки «туризмознание» при факультете физической реабилитации во Львовском государственном университете физической культуры. Концептуальным методологическим ядром исследования является статистический анализ дисциплин «Деловой иностранный язык», «Иностранный язык профессионального общения (английский язык)», «Второй язык (немецкий и французский язык)» с 2006-2017 года. Научная новизна заключается в раскрытии механизмов усовершенствования квалификации специалистов туристической отрасли в процессе изучения иностранных языков и межкультурного взаимодействия. В статье определены особенности сравнительного анализа учебных программ английского, немецкого и французского языков для исследования интеграционного процесса в сфере образования (академической мобильности), что дает возможность студентам принимать участие в различных учебных и исследовательских программах; раскрыто языковой потенциал будущего специалиста сферы туризма. Возникновение и практическое использование образовательных технологий в современных условиях, обусловлено: необходимостью внедрения в педагогику системного подхода; потребностью в осуществлении личностно-ориентированного обучения на всех этапах образовательной системы, в замене малоэффективных вербальных средств передачи знаний. Анализ учебных часов дисциплин и учебных планов подготовки специалистов отрасли «туризм» дал основания альтернативной возможности для увеличения объема нагрузки иностранных языков студентами в перспективе изучения отечественных и зарубежных практик проведения стажировки студентов этого направления подготовки как внутренней так и внешней.

Ключевые слова: культурологический аспект изучения дисциплин, педагогическое формирование коммуникативной компетентности будущего специалиста сферы «туризма», академическая мобильность, межкультурное взаимодействие.

Olesya Cherkhava,

*Doctor of Philological Sciences, Associate Professor, the Department of English Language
Kyiv National Linguistic University*

Nataia Bazylyak,

*PhD in Pedagogy, associate professor, the Department of Foreign and Ukrainian Languages
Lviv State University of Physical Culture*

Olga Matviyas,

*senior teacher the Department of Foreign and Ukrainian Languages
Lviv State University of Physical Culture*

LEARNING FOREIGN LANGUAGES AS A COMPONENT OF FORMING CULTURAL AIMS FOR TRAINING STUDENTS OF SPECIALITY «TOURISM»

The article develop a methodological model of Cultural studies of "Tourism" branch in Ukraine based on systemic analysis of "Tourism" discipline curriculum in the Faculty of Rehabilitation in the Lviv State University of Physical Culture. The conceptual methodological core of the research is the statistic analysis of such discipline as "The Business Language", "The Professional English", "The Second Foreign Language" within 2006-2017 years. The scientific novelty of the work lies in the understanding of "Tourism" branch qualification improvement in the process of foreign language teaching/training and international interrelation. The study is based on a conceptual paradigm: comparative analysis of educational programmes of the English, German and French languages for the integration of educational process (academic mobility) – gives students the possibility to participate in different international educational and scientific programmes; language potential of the future professional in the field of "Tourism" is established. The practical technical implementation in modern educational conditions provides the necessity of systemic approach; individually-oriented development of educational programmes in the ineffective verbal means of knowledge exchange. The article shows the potential of the "Tourism" brunch disciplines' curriculum change and educational programmes substitution, the analysis of which provided foreign language alternative for students academic mobility.

Key words: cultural aspect of the discipline representation, the professional specialist in the field of "Tourism" pedagogical communicative competence forming, academic mobility, cultural interrelation.

Галузь туризму в Україні поступово стає пріоритетним сектором розвитку економіки країни, що показує перспективи зацікавлення зарубіжних інвесторів. Чільне місце, посеред привабливих для іноземного туриста місць, займає Львівська область і, зокрема, саме місто Львів. У звіті управління туризму (ЛКНП «Центр розвитку туризму м.Львова») за 2017 рік зазначено, що індекс туристичної привабливості Львова становить 4,72 (за 5-бальною шкалою) [1, с.1], вказуючи на швидкі темпи його розвитку. За останні 10 років річна кількість відвідувачів цього міста зросла з 700 тисяч осіб (2007 рік) до більше ніж 2 мільйони (2017 рік), що вимагає підготовки кваліфікованого кадрового потенціалу для обслуговування відповідного туристичного ринку. Лідерами "інвестиційної туристичної привабливості" стали передусім Європейські країни, а саме Польща, Німеччина, Великобританія, Франція, Італія, Австрія.

Кваліфікований фахівець подальшого якісного розвитку галузі туризму неодмінно повинен володіти хоча б однією з міжнародних мов (передусім англійською, німецькою, французькою і польською). Для задоволення цієї потреби у Львівському державному університеті фізичної культури (далі – ЛДУФК) у 2003 році відкрито напрям підготовки «туризмознавство» при факультеті фізичної реабілітації, а у 2015 році – факультет Туризму, де успішно готують кваліфікованих фахівців для галузі. Навчальні програми, згідно яких навчаються студенти названого вищого навчального закладу, зорієнтовані на вивчення студентами іноземних мов, володіння якими є безперечною умовою донесення до іноземних туристів культурологічних цінностей нашого краю, проте, у порівнянні із навчальними програмами університетів та коледжів Європи, потребують удосконалення (культурологічного спрямування).

У процесі дослідження було застосовано загальноприйняті наукові методи, а саме: теоретичний аналіз та узагальнення науково-методичної літератури, документальний метод, метод зіставлення та метод математичної статистики. Пріоритетними завданнями вирішення проблеми було визначено: аналіз дійсного стану вивчення студентами факультету туризму ЛДУФК іноземних мов та дисциплін із культурологічним спрямуванням; вивчення навчальних програм спеціальності «туризм» університетів та коледжів Європи; проведення порівняльного аналізу навчальних програм, щоб простежити інтеграційний процес у сфері освіти (академічної мобільності) та альтернативної можливості для збільшення об'єму навантаження іноземних мов студентами.

Виконання навчального плану для отримання студентами освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр» напрямку підготовки «туризм» у ЛДУФК триває чотири навчальні роки (8 навчальних семестрів, окрім яких передбачені навчально-виробничі практики за кордоном у літній період). Вивчення іноземних мов безпосередньо стосується культурологічних аспектів, оскільки весь навчальний матеріал базується на темах, пов'язаних з країнознавством, а саме культурою і традиціями народів світу, особливостями транспортних і банківських систем, інформацією про харчування і проживання.

Впродовж **першого навчального року** (за основу взято дійсний навчальний план для студентів, які вступили до ЛДУФК у 2014 р.) студенти ознайомлюються з *основами туристичного бізнесу*, вивчають *іноземну мову професійного спрямування* – 5 кредитів ECTS і *ділову іноземну мову* – 4 кредити ECTS (іноземна мова вивчається та, котра була основною у програмі загальноосвітньої школи), *українську мову за професійним спрямуванням* – 3 кредити ECTS, *історію української культури* – 3 кредити ECTS, *історію України* – 3 кредити ECTS і *світову культуру та мистецтво* – 2 кредити ECTS.

На **другому році навчання**, окрім основних дисциплін спрямованих на *організацію туристичної діяльності*, студенти продовжують вивчати *іноземну мову професійного спрямування* – 6,5 кредитів ECTS і *ділову іноземну мову* – 6 кредитів ECTS, починають *вивчати німецьку мову* як другу 7,5 кредитів ECTS, а також *туристичне країнознавство* 3 кредити ECTS.

На **третьому році навчання** студенти продовжують поглиблено вивчати *економічні і юридичні підходи до організації та ведення туристичної діяльності*, а з дисциплін культурологічного спрямування – лише *організацію екскурсійної діяльності* – 3 кредити ECTS. На цьому викладання дисциплін безпосередньо спрямованих на формування та визначення культурологічних цінностей у студентів завершується, однак студенти продовжують вивчати *ділову іноземну мову* – 2 кредити ECTS і *німецьку мову як другу* 3 кредити ECTS.

Четвертий, завершальний навчальний рік повністю відведений для вивчення дисциплін, спрямованих на вивчення і усвідомлення майбутніми фахівцями *правил і законів регулювання глобального ринку туризму*, а також значимості *глобалізаційних процесів для туристичної індустрії, готельярства та гастрономії*. Студенти удосконалюють навички роботи в *електронному середовищі*, де знання іноземних мов, зокрема англійської, неможливо проігнорувати, тому для вивчення *ділової іноземної мови* відведено ще 5 кредитів ECTS. Загалом на вивчення основної іноземної мови (іноземна мова професійного спрямування + ділова іноземна мова) у навчальному плані виділено 1296 навчальних годин і на вивчення другої мови 918 навчальних годин. Вивчення основної іноземної мови завершується Державним екзаменом. Кількість навчальних годин відведена для вивчення іноземної мови студентами, які у 2018 році отримують диплом бакалавра, є цілком достатньою, щоб оволодіти іноземною мовою на рівні B2+. Однак, на жаль, починаючи з 2015 року вступу до ЛДУФК, кількість навчальних годин з основної іноземної мови різко скорочується до 846 (Таблиця 1), незважаючи на те, що ринок праці потребує фахівців зі знанням іноземних мов, а у галузі туризму ця вимога є пріоритетною.

Таблиця 1

Кількість навчальних годин з іноземної мови згідно навчальних планів у ЛДУФК

№ п/п	Рік випуску	Дисципліна (к-сть годин)	
		Ділова іноземна мова Іноземна мова професійного спілкування (англійська мова)	Друга мова (німецька мова) (французька мова)
1.	2006/2007	1303	918
2.	2007/2008	1303	918
3.	2008/2009	1303	918
4.	2009/2010	1303	918
5.	2010/2011	1303	918
6.	2011/2012	1303	918
7.	2012/2013	1296	918
8.	2013/2014	1296	918
9.	2014/2015	1368	918
10.	2015/2016	846	432
11.	2016/2017	846	432
12.	2017/2018	846	432

Для порівняння ми вивчили навчальні плани і програми для бакалаврів напряму підготовки «туризм» Вроцлавського університету (University of Wroclaw) у Польщі, Університету Туриба (Turiba University) м. Рига у Латвії, Університет Гвелф (University of Guelph) м. Гвелф у Канаді і оглянули 20 кращих програм університетів США.

Програма для бакалаврів з туризму Вроцлавського університету містить лише один курс культурологічного змісту «*географія мистецтва і цивілізації*» – 5 кредитів ECTS і кілька курсів *дотичних до культурології*: «*географія туризму Азії та Австралії*» – 2 кредити ECTS, «*географія туризму Америки*» 2 кредити ECTS, «*географія туризму Польщі*» 5 кредитів ECTS, «*географія туризму Африки*» 2 кредити ECTS, «*туризм у країнах Центральної та Східної Європи*» 1 кредит ECTS, «*культурний туризм*» 2 кредити ECTS. Щодо вивчення іноземної мови, програма передбачає лише 2 кредити ECTS (60 навчальних годин) і екзамен з отриманням сертифікату про володіння іноземною мовою на рівні B2+ [3]. Програма Університету Туриба пропонує наступні навчальні дисципліни пов'язані з формуванням культурологічних цілей у студентів «*культура Латвії і Балтійських держав*», «*мова і міжкультурне спілкування*», «*історія світової культури*», «*мови, культури і етика*». Основну іноземну мову (англійську) і другу іноземну мову на вибір (німецьку, французьку, іспанську чи російську) студенти вивчають лише на першому році навчання [4]. Студенти канадійського Університету Гвелф на першому курсі вивчають «*культурологічну історію туризму*» 4,5 кредити ECTS, на другому – «*світову спадщину ЮНЕСКО*» 3 кредити ECTS і на третьому курсі «*архітектуру і туризм*» 3 кредити ECTS. Вивчення іноземних мов навчальний план названого університету не передбачає [5]. Переглянувши навчальні програми двадцяти провідних університетів США, ми виявили, що лише 5 університетів пропонують вивчення дисциплін культурологічного характеру, а саме «*туризм культурного спадку*» (Drexel University, Philadelphia, PA), «*культурний туризм*» (George Mason University, Fairfax, VA), «*мистецтвознавство*» (Texas A&M University, Collage Station, TX), «*культурні аспекти туризму*» (University of Hawaii, Honolulu, HI) «*туризм культурного спадку*» (University of Southern Maine, Portland, ME). Жодна навчальна програма підготовки бакалаврів не передбачає вивчення іноземних мов [6].

Отже, отримавши результати проведеного аналізу навчальних програм закордонних вишів і зіставивши їх з навчальним планом підготовки фахівця галузі «туризм» освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр» ЛДУФК ми можемо зробити певні висновки:

- викладанню дисциплін, спрямованих на визначення культурологічних цілей, як передумови активної позиції студентів спеціальності «туризм» у процесі здобування освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр» у Львівському державному університеті фізичної культури виділено достатньо навчальних годин (17 кредитів ECTS), порівняно з Вроцлавським університетом (19 кредитів ECTS) чи Університетом Гвелф (10,5 кредитів ECTS). Навчальні плани університетів США не зосереджують увагу на вивченні культурологічних аспектів.
- викладання іноземних мов не є актуальним для студентів університетів США та Канади, оскільки вони є носіями мов, які мають статус мов міжнародного спілкування, тобто англійської у США та англійської і французької у Канаді.
- вивчення іноземних мов студентами латвійського та польського університетів не є пріоритетним, оскільки Польща і Латвія, будучи членами Євросоюзу давно переглянули і змінили освітні стратегії, починаючи з початкової і середньої школи де іноземні мови вивчають за ефективними новітніми методиками.

• вивчення іноземних мов у Львівському державному університеті фізичної культури студентами напрямку підготовки «туризм» до 2015 року тривало впродовж усіх чотирьох років навчання і займало у різні роки від 1296 до 1368 навчальних годин (основна іноземна мова) і 918 навчальних годин (друга іноземна мова), що давало можливість майбутнім фахівцям стати конкурентоспроможними на ринку праці. Значне зменшення кількості годин – до 846 (основна іноземна мова) і 432 (друга іноземна мова) відповідно знижує затребуваність майбутніх спеціалістів.

Тому, варто переглянути розподіл навчальних годин дисциплін навчального плану підготовки фахівців галузі «туризм», щоб знайти можливості для збільшення об'єму вивчення іноземних мов студентами.

У перспективі плануємо вивчення вітчизняних і зарубіжних практик проведення стажування студентів напрямку підготовки «туризм» як внутрішнього так і зовнішнього.

Література:

1. Звіт управління туризму департаменту розвитку (в тому числі ЛКНП «Центр розвитку туризму» (м. Львова) за 2015 р. URL: <https://zvitturyzm2015>.

2. Навчальний план напрямку підготовки «туризм» ОКР «бакалавр», ЛДУФК (2017)

3. Tourism and Hospitality. URL: <https://international.uni.wroc.pl>

4. Bachelor programme in Tourism and Hospitality Management. URL: m.turiba.lv/lv/bakalaura-pro

5. Bachelor of Commerce in Hospitality and Tourism. URL: www.uoguelph.ca.

6. The 20 Best Tourism Degree Programs. URL: Режим доступу <https://thebestschools.org/ranking>

References

1. Zvit upravlinnya turizmu departamentu rozvytku (LKNP «Tsentr rozvytku turizmu») (Lviv 2015). URL: <https://zvitturyzm2015>.

2. Navchalnyj plan napryamu pidgotovky «Tourism», «Bachelor degree», LSUPC (2017)

3. Tourism and Hospitality. URL: <https://international.uni.wroc.pl>

4. Bachelor programme in Tourism and Hospitality Management. URL: m.turiba.lv/lv/bakalaura-pro

5. Bachelor of Commerce in Hospitality and Tourism. URL: www.uoguelph.ca.

6. The 20 Best Tourism Degree Programs. URL: <https://thebestschools.org/rankin>